

*“ Kví, kvá, kvalimany, umbaj kví, umbaj kví... ”
(Jaroslav Foglar “Rychlé Šípy” 1.díl)*

Probudil mne hluk střelby a válečné vřavy. Prudce jsem sebou šknul na svém sedadle, že jsem málem převrhnul plechovku s nedopitým Heinekenem. Na panoramatické televizní obrazovce v turistické třídě Boeingu 747 bylo vidět improvizované barikády na ulicích rozbitého města a zmateně pobíhající černochozy v maskáčích se střelnými zbraněmi. Kde se to zase válčí, pomyslel jsem si, tam bych teda nechtěl bydlet.

“.....nepokoje na předměstí Kapského Města vyústily v ozbrojené střety...” zaslechl jsem anglický komentář zpráv BBC. Cože? Kde? Kapské Město? Uvědomil jsem si děsivý fakt, že pravidelnou linku holandské společnosti KLM směřuji právě do tohoto města na svou další pivní misi. Jacto, že mne Čedok nevaroval, když mi prodával letenku?! Teď se místo v pivní krajině ocitnu uprostřed jakési války. Já, zapřísáhlý pacifista, který nikdy netrefil ani statický neživý terč!

Osazenstvo letounu však kupodivu zůstávalo klidné. No, snad nebude tak zle, uklidňoval jsem se, při troše štěstí mohu vyváznout jen z nějakým lehčím zraněním.

Na překvapivě poklidném letišti v Kapském Městě jsem zásluhou své váhavosti zmeškal autobus kyvadlové dopravy do městského centra. Poblíž parkující taxikář nepříliš důvěryhodného zevnějšku mne několik minut přemlouval k využití jeho služeb. Zpočátku jsem váhal, byl jsem přece jen ve velice cizích krajích, nakonec jsem ho však požádal o dopravu do nějakého levnějšího hotelu. Najatý řidič, nejspíš míšený Afrikánec, se jmenoval Vlok, což je příjmení v Kapském Městě rozšířené jako v Praze Svoboda. Řídil předpisově při levém kraji vozovky a asi za 40 minut mne vysadil u sympatického hotelu Tudor.

Budova se zdála být zkonstruována v prvních deseti letech 20. století a interiér byl lehce starosvětský – pro mne velice útulný. Hotel byl umístěn na pěší zóně hned vedle městské tržnice v sousedství zářivě bílých staveb, z nichž některé byly staré více než 300 let.

Nejkulturnějším zážitkem však byla návštěva hotelové restaurace. Suterénní lokál s názvem “Bacchus” svou atmosférou přímo sváděl k delšímu posezení a host již po krátké chvíli zakoušel libý pocit sounáležitosti s kamarádkým, oživlým barem. Na čepu byl namibijsky ležák Windhoek, výrobek pivovaru z bývalé Rhodesie založený roku 1920. Už z onoho názvu dýchal archaický vánek časů holandské a německé koloniální nadvlády. V jídelníčku mne překvapil originální německý wurst podávaný s bramborovou kaší, kysaným zelím a dvěma druhy hořčice. Tato pochutina skutečně stála za otestování a já jsem pak průběžně onen podnik navštěvoval po celou dobu svého jihoafrického pobytu.

Naproti tomu vlajkový výrobek místních (a nejen místních) Jihoafrických Pivovarů /S.A.B./s názvem Castle mne zklamal na celých 100%. Pivo bylo potočně vodnaté a jakékoliv chuťové elementy se nedaly vystopovat ani při hlubším degustačním studiu. Uražené chuťové pohárky jsem měl naštěstí možnost usmířit poměrně rozšířeným Guinnessem.

Večer jsem objevil originál bulharskou restauraci a v rámci mezinárodní kulturní výměny jsem tam zavítal na večeři. Balkánští emigranti sice opět vrtěli a přikyvovali hlavou naruby, ale jinak byli velice přátelští a hlavně věděli, kde leží má vzdálená vlast. Zdejší harmonikář mi s jemným orientálním podtónem preludoval slovenskou lidovku “Tancuj, tancuj, vykrúcaj”, a jeho bratr – obsluhující číšník se mne ptal, jak si vede v lize Baník Ostrava. K pikantním bulharským jídlům jsem popíjel kvalitní víno a dokonce jsem ochutnal pár plechovek s populárním pivem Zelena Zagorka.

V následujících dnech jsem se rozhodl svůj čas plně zasvětit pivnímu výzkumu a pokud možno se vyhýbat Castelu ve všech jeho podobách. Našel jsem pár jiných výrobků S.A.B. (Ohlsson,.....) podobné kvality, ale naštěstí i zajímavější značky jako např. další namibijské pivo Taffel., sladký ležák Mamba z Pobřeží Slonoviny a zimbabwské Zambezi. Později jsem se s překvapením dozvěděl, že přímo v Zimbabwe v malém soukromém pivovaru pracuje již řadu let jako sládek jistý bývalý český občan – pan Mrázek. Při současné politické situaci v oné jihoafrické zemi je však další pobyt osob bílé pleti značně nejasný.

Po návratu z plodné obchůzky jsem poblíž našeho hotelu spatřil na ploše pěší zóny malou hospůdku s neznámým logem. Uvnitř se čepoval nefiltrovaný ležák malé firmy Mitchell, jehož majitel opustil v 80. letech zaměstnanec řady S.A.B. a založil si svůj malý pivovárek. Podávaný výrobek měl sice daleko k českým značkám téže kategorie, oproti bezpohlavním produktům Jihoafrických Pivovarů však chutnal jako nebeský ležák. Tmavý ležák se jmenoval Raven (Havran), což mi připomínalo stejnojmenný a téměř i stejnobarevný výrobek z moravského Vyškova.

V jednom z irských pubů jsem se seznámil s výčepním Jamesem. Zajímavé bylo, že jako potomek britských či irských předků byl bílé rasy, přesto za dosavadních 40 let svého života neopustil ani na okamžik africký kontinent. Možná proto také znal velice důvěrně Kapské Město a nasměroval mne do lokálního minipivovaru Firkin.

Pátral jsem po dotyčné pivovarské restauraci přesně podle výčepního instrukcí. Marně jsem však hledal “roboty” na křižovatkách, než mi došlo, že ono původní slovo našeho spisovatele Karla Čapka v jihoafrickém dialektu znamená běžný semafor (rovněž pro označení dolů prodloužených zad se místo anglického “ass” používá germánšější “arse”).

Hned u vchodu do provozovny mne upoutaly dvě zajímavé věci. První byla úřední cedule zakazující vstup mládeži do 23 let, ačkoliv oficiální “chlasci” věk je údajně v JAR stejný jako u nás. Ještě větší překvapení skýtal velký secesně laděný plakát s reklamou na Pilsner Urquell, který visel hned vedle zvětšené historické fotografie šesti letitých bělovousých kmetů pijících v nejmenované anglické hospodě pivo, kterým bylo údajně dohromady skoro 500 let.

U blízkého stolu pár přiopilých bůrů pobaveně komentovalo první měsíce vlády nově zvoleného prezidenta Nelsona Mandely (psal se říjen 1994). Jen počekejte, ušklíbl jsem se škodolibě, brzy vás ten smích přejde!

Vrchním sládkem ve Firkin byl mladý Chorvat, který se skromně vzdal své čestné vlastenecké povinnosti nechat se zabít v nesmyslné válce nebo shnit v srbském koncentráku a uprchl na jih černého kontinentu vařit pivo.

Mezinárodní složení personálu a klientely doplňoval Skot za výčepem (kupodivu nečepoval pod míru), dva zubní laboranti z Polska, opilý německý štamgast a svižná kosmopolitní servírka Karla z Nového Zélandu. Vedoucí výroby, ač Jihoslovan, prezentoval svá zdařilá svrchně kvašená díla, štědrý skotský horal bezohledně rozdával penty i nalevo i napravo a bylo věru těžké se rozloučit v tom nejlepším a být schopen se po svých dopotáčet do asi 2 km vzdáleného hotelu.

Za městečkem Simmonstown, poblíž Mysu Dobré Naděje, jsem na atlantickém pobřeží uviděl volně žijící tučňáky. Tento opeřenec v Africe byl pro mne tak konfliktním zážitkem, že jsem jej musel urychleně zapít v nejbližší hospodě, kde k mému zjevnému potěšení, vedle obligátních řed'áků lokálního monopolního producenta, čepovali i některá originální britská Ale a Bittery.

Krátké přestávky mezi návštěvami jednotlivých hostinců jsem s oblibou trávil v překrásném měském parku, kde jsem pod Stolovou Horou (jedna taková je i v Beskydech) krmil oříšky krotké veverky. Tam jsem si také stanovil svou další trasu a jednoho rána vyrazil do metropole jihoafrického vinařství – do městečka Stellenbosch.

Předpokládal jsem, že v okolí již nic pivozně zajímavého nenajdu a že tak mohu rovněž okusit slavné odrůdy kvasného nápoje vyrobeného z poněkud odlišných výchozích surovin.

Hned první den jsem však v místní restauraci zapíjel porci pštrošího steaku pozoruhodným pivem neznámé značky. Ochetný vrchní mi vysvětlil, že onen mok pochází z malé provozovny s názvem Heldebrau, která stojí za obcí Somerset West a je vzdálená asi jen 8 km od Stellenbosche. Druhého dne ráno jsem vyrazil na průzkumný výlet. Dle instrukcí číšníka jsem se držel asfaltové výpadovky a malé obrázkové mapy, avšak po osmi, ba ani po dvanácti kilometrech jsem nedorazil do cílové stanice Somerset West. Po cestě jsem potkal pár domorodých žen s rozměrnými koši na plochých hlavách, čehož jsem využil k dotazu na pivovar Heldebrau. Dle mých pesimistických prognóz, ono místo znát nemohly, mohl jim být však povědomý alespoň název lokality. Nejspíš však došlo ke zmatení jazyků jako při stavbě legendární Babylonské Věže.

V JAR bylo totiž čerstvě ustanoveno 11 úředních jazyků, což mělo nepochybný vliv na komunikaci mezi obyvatelstvem. Z večerních zpráv vysílaných státním televizním programem si důvěřivý znalec angličtiny příliš informací neodnesl, neboť různí moderátoři přecházeli během téměř hodinového pořadu plynule do chrochtavé afrikánštiny, kvákavého jazyka Zulu, hrdelního severního sotha a končili konsonantním mlaskáním kalaharských křováků.

Tak jsem i já, pod tíhou komunikační bariéry, nejprve v okolních lesích objevil výletní hostinec bez piva a po dalších asi pěti kilometrech se rezignovaně svlažil několika pohárky kapského ryzlinku přímo v jednom družstevním vinném sklípku.

Když jsem při pozdním odpoledni konečně zahlédl budovu vytouženého pivovaru, má křečovitá radost neměla dlouhého trvání. Vchod do pivovarské restaurace byl beznadějně uzavřen a cedule na něm umístěná hlásala, že podnik se otvírá až v šest večer. Běda, lamentoval jsem, čeká mne krutá smrt dehydratací. Nedokázal jsem si představit peší zpáteční cestu bez patřičného občerstvení.

Naštěstí jsem nepropadl útočící panice a z druhé strany stavení jsem objevil otevřené prostory funkčního pivovaru, ve kterém tři černoši v zástěrách a gumácích cosi kutili u varných kotlů. Legitimoval jsem se průkazem B.Ch.Š. a představil se jako pivní lovec z České republiky na poznávací cestě po Jižní Africe. Dělníci byli profesionální nenuceností mého chování tak zaskočení, že mne ihned obdarovali třemi lahváči z místní várky, velkou suvenýrovou nálepkou „kusými informacemi, jež stačili během svého pracovního poměru pochytit a hlavně přesnou adresou podniku, na kterou jsem si později napsal o upřesnění údajů o tomto pozoruhodném stánku.

Onoho objevného dne jsem „dle mých výpočtů, za poznáním nachodil asi 37 km a uhnal jsem si zasloužený lehčí úpal, který jsem pak akutně léčil v chládku stellenboschského hostince püllitry ledové břečky Castle.

Jen silný a bdělý pedagogický dozor mi zabránil na jaře roku 1978 utéci z povinného filmového představení tehdejšího kasovního trháku „Vítězný lid“, který popisoval osobnost nevzdělaného vraha K. Gottwalda jako národem respektovaného a uznávaného záchránce veškerých československých kulturních hodnot.

O 15 let později jsem již měl možnost svobodné volby a po zhlédnutí asi jedné třetiny pseudoerotického braku „Emanuela“ jsem dobrovolně, bez požadavků na vrácení vstupného, opustil prostory kina a získaný čas jsem strávil u püllitru Radegastu.

Děj banální slátaniny, při jejímž sledování by snad neerektoval ani viagrou stimulovaný šestkrát soudně trestaný hypersexuální maniak po pětiletém pohlavním půstu, se odehrával na cizokrajných Seychellských Ostrovech. Pod traumatem z onoho hlubokého zážitku jsem se rozhodl, že ony končiny nikdy nenavštívím.

Navzdory mému rozhodnutí se mi to podařilo v prosinci 2000. Při bloumání ulicemi hlavního města Victoria, jsem sice s úlevou registroval, že běžný život ostrovního státečku má naštěstí daleko ke kýčovitě filmové fikci, ale na druhé straně jsem nebyl ani ničím příjemně překvapen.

Seychelly se v 70. A 80,letech potýkaly se mnoha politickými a hospodářskými problémy a dnes pod vedením osvícené vlády,zejména díky turistickému ruchu,země poměrně prosperuje.Vegetace a populace trochu připomíná Karibik,ale vše je čistější a klidnější.Jediná velká stylová pivnice v centru města – “U Piráta” nabízí točené seychellské pivo Seybrew,půllitr za 4 dolary.V hospodě je hlučná atmosféra,o kterou se starají zejména opilí Francouzi,kteří se svou mateřštinou na ostrovech i po překročeném pivním limitu,bez problémů domluví.

Při 15.výročí založení pivovaru Seybrew se na Seychellách konaly velké pivní slavnosti a u té příležitosti byl žízňivé veřejnosti představen nový výrobek – šestiprocentní načervenalý speciál Celebration.Pro zhýčkané pivní estéty,kteří by v těchto značkách nenalezli tu pravou “filosofii”,nabízí tato rekreační oblast ještě německé pivo EKV,vařené v licenci,stejně jako na ostrově Svätý Vincent,v Togu a v Západní Samoju.

Průměrně inteligentní,středně majetný turista většinou vyráží do východoafrické Keni na pověstné safari.Já jsem se samozřejmě hned po svém příjezdu scháněl po keňském pivu. Nejslavnější,hojně exportovanou značkou je Tusker (Kel) s africkými slony Ylo na etiketě.Usoudil jsem,že by nebylo špatné zapít tímto mokem nějakou specialitu africké kuchyně jako kupř.nadívané žirafí krky nebo neloupaný hroší řízek.

V centru Království Divočiny však nastala drobná komplikace.V sobotu odpoledne nebyla v přístavním městě Mombassa otevřena žádná banka ke směně peněz.Nu což,uvažuji,místní nuzáci se stejně jako jinde ve světě po tvrdé měně utlučou.Vcházím do nepříliš čisté restaurace a ukazují hostinské pětidolarovou bankovku.Ta si ji chvíli se zájmem prohlíží,ale pak odmítá: “Tohle tady neberem”

Pocit bezmoci provází člověka po celém světě.Oslovuje mne jakýsi muž a nabízí směnu peněz za bankovní kurz.Dvacet dolarů se mu zdá k transakci málo,pak ale souhlasí a mne a mého kolegu Poláka Staška vede do jakéhosi nevhledného průjezdu.

“Tak mi dej těch 20 dolarů a já ti hned za ně donesu 1340 keňských liber,”říká mi spiklenecky.

Tůdle.Myslíš,že jsem poprvé v Africe?Hezky z ruky do ruky!

“To nejde,”ošívá se,”to víš – černý trh.”

Jsem i nadále nekompromisní.Vekslák odepíná od pasu zalaminovanou kartičku s fotografií.

“Podívej.Tohle je můj průkaz totožnosti.Bez toho tady nemohu existovat.Dám ti ho do zástavy!”

Po delším váhání souhlasím.Černoch odbíhá a vzápětí se vrací.

“V jakých to chceš bankovkách?”

Nejlépe v nějakých platných!Obchodník pak již zrychleně stoupá po schodech do útrob extrémně špinavého domu.

Za pár minut, po stejném schodišti, sestupuje na scénu další aktér.Zatímco původní šmelinář nesl ještě ve vizáži jisté rysy polidštění,onen muž je skutečný nevrly barbar.

“Ty jsi mu dal peníze do ruky?”ptá se mne posměšně,”to se s nimi rozluč.Ten chlap je podvodník!” Ignoruji ho,aledotyčný divoch je neodbytný.

“Jestli chceš opravdu vyměnit dolary,pojď se mnou nahoru.Já jsem poctivý.”

To víš, Iství Masaji! Abych se vrátil bez peněz, dokladů a s oštěpem v zádech! Poté do průjezdu vstupují dva neznámí indiští mladíci.

“Kam šel ten africký chlap?” ptá se mne jeden z nich, neuvědomujíc si zřejmě lokalitu ve které jsme se setkali.

“Ty jsi mu dal nějaké peníze? Tak to už je neuvidíš!”

Tak to by stačilo. Krátce se pietně rozžehnám s nenávratně ztracenou bankovkou a dávám se na zrychlený ústup.

“Máš přece jeho občanku,” radí mi Stašek, “tak běž na policii!”

To jistě! Ještě mne zatknou za poškozování devizového hospodářství a já strávím pracovně pár let v diamantových dolech nebo na maniokové plantáži! Za blbost se, bohužel, platí i v černé Africe.

Vzteky jsem si zchlادil láhiovým Tuskerem v baru, kde hostinský dolary bez problémů přijal. Pokoušel jsem se dívat na svůj čerstvý zážitek s pomocí pozitivního myšlení. Všichni turisté opouštějí Keňu obtíženi loveckými trofeji, dřevěnými soškami či domorodými zbraněmi. Nikomu z nich se však nepodařilo získat místní občanský průkaz za pouhých 20 dolarů!

Ačkoliv Karel Marx kdysi prohlásil, že všechno souvisí se vším, málokdo by ještě nedávno hledal souvislosti mezi horkou, černou, rozvojovou Afrikou a českým pivem. Nemožné se stalo skutečností. Zkorumpování, nebo alespoň pomýlení úředníci našeho, teoreticky antimonopolního úřadu povolili zhoubnou fúzi našich dvou největších výrobců piva a umožnili tak podezřelé bance Nomura prodej “rodinného stříbra”- ochranné známky Pilsner Urquell a moderního Radegastu jihoafrickému kolosu S.A.B.

Zmíněné české pivovary, které po léta nepochopitelně hledali “chuť evropského piva” na úkor tradiční kvality, teď konečně dorazili do slepěličkového cíle a budou nyní v rytmu nervózních tam-tamů překotného biznisu vyrábět poslušně to, co si představují pod pojmem “pivo” nažehlení bůrští manažéři, případně importovaný sládek z kmene Bantu Mbumbu-Mbumbu.

Otázku, jaké důsledky bude mít tato neuvážená lumpárna pro české spotřebitele, když se zahraničnímu výrobcí otvírá více než 40% tuzemského trhu, přenechme budoucnosti, která sama spravedlivě zhodnotí spleť příčin a následků. Snažme se raději smířlivě nahlédnout na problém z metafyzického hlediska:

U pramenů a toku Nilu, ve středu Afriky kdysi dávno pivo vzniklo. Během pár tisíců let se rozšířilo do celého světa, aby tam prodělalo, zejména v některých regionech, svůj zářivý rozkvět. Možná také přijde čas, kdy mu jeho mateřský kontinent připraví nezasloužený zánik.